

Helyszínrajz

Intézik, de hogyan

Megkérték a minap, vinnek el néhány helyszínrajzot illetékes helyekre, intézniek el, ami elintézni való van rajtuk. Hogy pontosan mi volt az elintézni való, azt magam sem tudom: a kezük nyomát kellett tán valahogy rajta hagyni a papíron, amittől az hivatalos jelleget öltött és legott aktívá változott.

Ismerősöm a gázt akarja bevezetni a lakásába. Annak rendje-módja szerint element a DÉGÁZ-hoz, a vállalat embere kiszállott, szétnézett, kalkulációt készített és elmondta, mi a teendő. Többek közt az volt a teendő, hogy a gázos ember által firkantott kiadvány alapján készítsenek négy helyszínrajzot, abból egyet-egyet vigyenek el a DÉMÁSZ-hoz, a postához és a vízművekhez. Ez utóbbi feladatot bízták rám.

A DÉMÁSZ piros házában, a Kossuth Lajos sugárúti igazgatóságon hamar megtaláltam az illetékes szobáját. Az illetékes maga is visszajött egy félóra múlva, megsejmelte a papírt, aztán végigmért:

— *Maga a tervező?*
Amikor megtudta, hogy sem tervező, sem lakástulajdonos nem vagyok, megjegyezte:

— *En a gázosokkal szoktam tárgyalni.*

Aztán megmagyarázta, hogy ez nem szabályos helyszínrajz. Nem méretarányos és nincs rajta a gázvezeték. (Rajta volt, csak betűvel nem írták rá.) O ilyen papírra nem hajlandó semmit írni, csináljunk olyan helyszínrajzot, amelyet kell, jöjjön olyan ember, aki ért hozzá és mindjárt mehet a dolog. Elszontyolódásomat látva, megnézte, van-e elektromos kábel az utcában, bár hangsúlyozta, ezt szíveségből teszi, és még szíveségből sem hajlandó erre, a

mélysegesen szabálytalan helyszínrajzra rávezetni. A DÉMÁSZ piros házból dologmivegzetlenül és lógó orral távoztam.

A vízműveknél éppen nem volt ügyfélfogadási idő. Ennek ellenére halált megvető bátorsággal fölballagtam az illetékes osztályra, ahol az illetékes éppen szedelőzködött, hogy valamilyen fontos tárgyalásra induljon. Ez az illetékes is igen szíves volt, nem dobott ki anélkül, hogy meghallgatta volna, mit akarok. Vetett egy pillantást a helyszínrajzra, közölte, hogy ez szabálytalan, különben is rettenetesen bonyolult a dolog. Két napja jártak itt a szomszéd házból, emlékszik, az is borzasztó bonyolult volt. Mégis megkockáztattam, nem lehetne-e rögtön elintézni, az illetékes pedig elmagyarázta, nagyon siet a fontos tárgyalásra. Ennyi idő alatt akár el is intézhetné volna, pláne, ha valóban olyan jól emlékezett a szomszéd házigyére. Később magam is beléptem, ekkora szíveséget már igazán naivitás volt várnom. Abban maradtunk, másnap reggel jöhetnek a helyszínrajzért.

A posta illetékes fiatalember volt. Az eddig megismert illetékesek közül ő látszott a legbarátságosabbnak, noha ő is megjegyezte, a helyszínrajz szabálytalan. Nem derül ki belőle pontosan, hol van a gázvezeték. Ez azért lenne lényeges, hogy meg tudja állapítani, a postakábel a lakóházhoz viszonyítva kívül van rajta vagy belül.

— *Ha kívül van, nem járul hozzá a gázvezetéshez?*

— *De igen.*

— *Ha belül van?*

— *Akkor is.*

— *Akkor mért lényeges, hogy kívül van vagy belül?*

— *Nehogy elvágják a kábelünket.*

A fiatalember nem régen gyakorolhatta az illetékességet, mert azt mondta, ha ő bejelöli a rajzon két nyílal, milyen messze van a postakábel az utca két szélétől, az bőven elég lesz a tervezőknek. Nem a postának kell a gázvezeték helyét ismerni, hanem a gázvezetéknek a postakábelét. Kicsit még habozott ugyan, hogy rugalmas eljárásért megütheti-e esetleg a bokáját, de amikor kiderült, a szobán forgó utcában nincs is postakábel, győzött a józan ész: tollat ragadott és keze nyomán a gyarló helyszínrajz aktívá lényegült.

Másnap délutánra megszületett az engedély a vízműveknél is. A DÉMÁSZ-nak szánt papírt új küldönc-re bízták, aki ravasz módon nem a piros irodába vitte, hanem pár utcával odébb, a sárgába, a déli kirendeltségre, ahol is szó nélkül, azonnal ráírták, amit rá kellett írni.

Első mérgemben azt mondtam, hogy ez az egész egy idegölő, időt, pénzt, fáradságot követelő fölösleges hercehurca. Megnéznék a gázosok a közműterképen, hol van a többi cég vezetéke, és kész. Tájékoztató ismerősöm: kijózanított: közműterkép nincs. Most kétszülget. Meg hogy ez teljesen normális eset volt: nem telt hónapokba, sőt, egy egész hétbe sem; nem kapott senki agyvérzést, nem került az idegösszehúzásra. Ez a dolog normális menete.

Biztosan igaza volt. Azért én tovább kérdeztem: miért nem jut senkinek eszébe, ha valamire kíváncsi, hívja föl a másik szolgáltató cég illetékesét telefonon, ahelyett, hogy az ügyfelet szaladgáltatják. A szó elszáll, az írás megmarad — felelte az ismerősöm. Honnan tudja az illetékes a maga irodájában, hol van a saját vezetékük? Hát a térképről. És nem lehetne ebből küldeni egy-egy fénymásolatot a társcegeknek? Ezt már ne tőle kérdezzem! Különböző cégek maguk sem tudják mindegyik vezetékükről, hogy hol van. Iparkodnak hát a papírok fedezékébe vonulni: ha valaki mégis összedarabolja a közművezetéseket, véletlenül sem lehessen a felelőst megtalálni. És különben is: erre rendelet van, amelyre a józan ész ellenében bármikor hivatkozni lehet. És különben is: fűződik valami érdeke a szolgáltatóknak ahhoz, hogy az ügyfél ne tékozzolja fölösleges ügyintézésre a regenerálódásra való fizetést szabadságát; vagy ne lógjon el a munkahelyéről?

Tanács István

Dobozok

A sikeres üzembelújítók eredményeként tavaly több mint tízezer tonna dobozt készítettek a Glóbusz Nyomda rétsági gyárában, az idén pedig már tízezer-ezer tonnát ír elő a terv. Rétsági dobozba csomagolják az Egyesült Izzó villanykörteit, a répcelaki szénsavgyár szifonpatronjait, a budapesti zamat-, és a győri keksz-, és ostyagyár, a debreceni Biogál és sok más vállalat megannyi termékét.

Új típusú gázkonvektorok

A LAMPART Zománcipari Művek budafoki gyárában megkezdték a saját fejlesztésű — a propán-bután, a városi és a földgáz — égetésére alkalmas konvektorok

Vörös kereszt megbeszélés

A vörös kereszt aktívistáknak tavaly a korábbinál gyümölcsözőbb kapcsolatot sikerült kialakítaniuk Csongrád megyében az állami és a társadalmi szervezetekkel. Számos akció szerveztek a rokkantak nemzetközi évében kitűzött célok megvalósítására. Jól foglalkoztak az önkéntes véradások megszerzésével, a család-, az ifjúság- és a gyermekvédelemmel. Gondot fordítottak a balesetek megelőzésére is. Egyebek között emegállapítások hangzottak el a Magyar Vörös kereszt megyei vezetőségének tegnap, csütörtökön tartott ülésén.

Az elmúlt esztendő tapasztalatainak, eredményeinek összegzése után a résztvevők megállapodtak az idei tennivalókban is. Megvitaták és elfogadták az 1982-re kialakított munkatervet. Végül meghallgatták az önkéntes ápolók számára szervezett tanfolyam eredményeit ismertető beszámolót.

Magyar-NDK barátsági nap

Magyar-NDK barátsági napot tartottak tegnap, csütörtökön Csongrádon a Hafiai Népfront megyei bizottságának szervezésében. Ez alkalomból Csongrádra érkezett Budapestről Erwin Skeib, az NDK Kulturális és Tájékoztatási Központ igazgatója. A vendéget a HNF városi bizottságán Vargha András, a városi pártbizottság munkatársa, Sturez Mártonné, a HNF megyei bizottságának munkatársa, Vincze Mária, a népfőnt városi bizottságának titkára fogadta.

Vincze Mária bemutatta a vendégnek Csongrádot, beszélt a város gazdasági és kulturális életéről. Ezután a FÜTÖBER helyi gyáregységbe látogattak, ahol Körösi László igazgató fogadta őket. Tájékoztató hangzott el a gyáregység tevékenységéről, majd a tavaly átadott tan-

műhelybe kalauzolták a vendéget.

Délután a program a Faipari Szakközépiskolában folytatódott, ahol a vendég az iskola tanáiraival, a város más oktatási intézményeinek képviselőivel, a népfőntmunkában élenjáró pedagógusokkal találkozott. Csatlakozott a tapasztalatsere résztvevőkhöz Molnár Sándor, a HNF megyei bizottságának titkára is.

Erwin Skeib tájékoztatta a jelenlevőket az NDK-ban kialakult oktatási rendszerről, az oktatáspolitikai aktuális kérdéseiről. Ezután Erdélyi Péter, a Faipari Szakközépiskola pártalapszervezetének titkára szölt a magyarországi közoktatás jelenéről, majd kötetlen beszélgetés alakult ki a résztvevők között.

A program végével, a délutáni órákban Erwin Skeib visszautazott Budapestre.

A népi örökség folytatói

A magyar néprajztudomány kiválóság, *Ortutay Gyula* mondta: „Az a kultúra, amely a tárgyi népművészetre alapozva korunkban kifejlődött, esztétikailag meghatározható önálló művészeti ággá fejlődött. Ez a ma tárgyi népművészete a népi iparművészet.”

Idézet a Minisztertanács 1/1982. számú rendeletéből: „A Népi Iparművészeti Tanács a népművészet egyes hagyományainak megőrzése és ápolása, valamint a népi iparművészet fejlesztése érdekében működő szervezet. Népi iparművészeti kérdésekben szaktanácsadó, javaslattevő, bírálati, díjmegállapító és ellenőrző tevékenységet végez. Egvezetési és figyelemmel kíséri a népi iparművészettel foglalkozó szervezetek és személyek művészi munkáját.”

Részlet a művelődési miniszter végrehajtási utasításából: „A népi iparművészeti alkotás szerzői díját az iparművészeti és az ipari tervező művészi alkotások felhasználási szerződéseinek feltételeiről és szerzői díjáról szóló... rendelet megfellelő alkalmazásával kell megállapítani.”

Sokakban felmerülhet a kérdés, mi indokolta az 1982-es év minisztertanácsi rendeletének megjelenését? Mint dr. Nagy László, a Népi Iparművészeti Tanács elnöke megfogalmazta, három tényező tette szükségessé hatáskörük kibővítését, módosítását. Közülük három évtizede, 1953-ban alapították a Népi Iparművészeti Tanácsot azzal a céllal, hogy utóda legyen a magyar tárgyi néprajz hatalmas gazdagságának, őrizze, fejlessze azt a kincsét. Am a népi iparművészet fogalma azóta alakult, változott, új, sajátos jegyekkel bővült. Így szükségessé vált pontosítása, tudományosan is megalapozott elemzése. Az átszervezést indokolta, hogy 1981-ben az ipari szövetkezetek szervezeti módosításának következtében megszűnt a Házipari és Népi Iparművészeti Szövetkezetek Országos Szövetsége (HISZÖV), mely eddig e terület jogi személyiségként tevékenykedett, tehát szükség volt e funkciók át-

vételére is. Harmadsorban a népi iparművészet szerepe növekszik, a lakáskultúrában betöltött szerepe erősödik, jelen van mindennapi életünkben, s a nemzetközi érdeklődés is fokozódik e kultúránkat reprezentáló tárgyak iránt.

A népművészet tulajdonképpen anonim jellegű, egy-egy tájegység lakói évszázadokon át csiszolták, formálták motívumait, díszítő elemeit. A tárgyi néprajz emlékei kezdetben kizárólag funkcióhoz kötöttek voltak, de magukon viselték a magyarság természetes esztétikai igényét, szépezzékét. A funkciói és szépség iránti vágy őlt testet ebben az örökségben. Amikor megszüntek az alkotásokat létrehozó feltételek, amikor kezdték átalakulni a társadalmi körülmények, amikor változott a hagyományos életmód (ez körülbelül a 20-as, 30-as évekre tehető), elkezdődött egy új tartalom, tulajdonképpen az örökség mentéséhez kapcsolódó munka. Megőrizni ezeket a tárgyaknak formavilágát, motívumrendszerét, díszítés-kincsét, színeit. De ezzel egyúttal funkcióváltás is bekövetkezett, s az egykori mindennapi használati eszköz díszítárgyá vált, s belépett a folyamatba az alkotó személyisége is. Újabbban a természetes anyagok iránti igénytel, a népművészet szellemének megragadásával, az örökség arányrendszerének, ritmusképleteinek, motívumvilágának, színvariációinak felhasználásával ismét — magasabb szinten — használati tárgyak készülnek: fa-, nád-, vesszőbútorok, cserépedények, teás- és kávékészletek, szövött függönyök, hímzett ruhák, kovacsoltvas kiegészítő bútorok stb. Nem öncélú dekorációk, hanem életünkhez, szokásainkhoz, mindennapi cselekedeteinkhez idomuló szép, esztétikus és eleink örökségét is hordozó korszerű tárgyak.

S ebben nagy szerepük van a népi iparművészeknek, éppúgy, mint a folklór-kincs-erő támaszkodó iparművészeknek.

A népi iparművészet tárgyait tekintve öt fő csoportra oszlik: hímzés, szövés, fazekasság, faragás és népi kismesterségek. Magában foglalja a festett és faragott bútorkészítést, kovacsoltvas munkákat, a bőrművészetet és a népi baba-készítést. Emellett a tanácsfigyelme kiterjed az úgynevezett hagyományos háziipari tevékenységekre, ahol a termék előállításában a kéz-

műves jelleg döntő jelentőségű. Ilyen a kézi csomózás, a szövésű szőnyeg, a kosár- és nádútorkészítés, a fűz- és gyékényfonás, a vert és varrott csipkekészítés, szövött és varrott gobelin. Mindezt körülbelül 60 ezren — zömük bedolgozó — végzik 35 szövetkezetben és 40 hagyományos háziipari szövetkezetben. Évente másfél milliárd forint értékű népi iparművészeti tárgyat készítenek, melyből 900 millió forint értékben exportálnak, ennek kétharmadát nyugati piacokon értékesítik. E tények bizonyítják, mennyire fontos a színvonal-örzése-emelése, hiszen a magyarság kultúráját reprezentálják Moszkvától Párizsig, Tokiótól New Yorkig.

Nyugati turistákon járt ismerősök gyakran emlegetik, hogy matyó blúzokat, kalocsai mellényeket sokszor látnak nagyruházak előtt, az utcán, leértékelve, és különféle bőví cuccokkal ömlesztve árulni. Sőt, arra is volt példa, hogy a nyolctíz dolláros matyó blúzban benne volt a hongkongi cégjelzés. Nem véletlen hát, hogy a Népi Iparművészeti Tanács átszervezésével a világon elsőként a szerzői jogot kiterjesztették a népi iparművészeti tárgyra is. Remélik, hogy a nemzetközi tárgyalások nyomán elejét vehetik a fent említett jelenségeknek, visszaszoríthatják a népművészet iránti igényt megnyerelő szerencselovagokat, a másoló dilettánsokat, Csak szűrített tárgyakkal jelenhetnek meg a piacokon, s egy tavalyi miniszteri rendelet nyomán a népművészeti vásárokon is csak a tanács jegyzékébe felvett alkotók verhetik föl szátraikat. Szükség volt erre az intézkedésre, hisz a gombamódra szaporodó vásárokon tömeges méretekben jelent meg a dilettantizmus, a giccs.

Minden törvény, rendelet annyit ér, amennyit végrehajtanak belőle. A Népi Iparművészeti Tanács jogállását és feladatait meghatározó friss rendelet nemcsak több új elemet tartalmaz, és megteremtí a fejlődés, a továbblépés lehetőségeit is. Három évtized után megújulva kezdheti megővekedett jogkörű tevékenységét. Korunkhoz idomítva támogatja az alkotó személyiség erősödő szerepét. Jóváédelmet biztosít számára, zsűrizheti és ellenőrizheti a kereskedelmi forgalomba került tárgyakat, biztosítja az utánpótlást, a szakmai képzést, a kísérletezést.

Tandí Lajos

Zenei naptár

Zongoraest

Bátor művészi vállalkozásnak lehetnek tanúi a zongoramuzsika jelkes hívei, amikor Zempléni Kornél hatalmas műsorát — két kései Beethoven- és egy Brahms-szonátát — hallgatták, a filharmoniai kamarabérlét keretében, szerdán este a Tisza-szálló nagytermében. Beethoven életének utolsó hét évében készült az a három zongoraszonáta, melyből kettőt kiválasztott az előadó. E kései remekművek köztudottan nehéz előadóművészi feladatnak számítanak, nemcsak zenei, de hangszertechnikai szempontból is.

Hálátlan szerep jut e sorok írójának, mikor a Beethoven E-dúr Op. 109 Szonáta interpretációt kell értékelnie. Ugyanis a legutóbbi zongoraest alkalmával Fischer Annie mércévé vált, utólrhetetlen előadásában hallottuk, s annak varázslatos poézise, tartalmi mélyége, esztétikumá olyan maradandó benyomást hagyott bennem, hogy máig sem tudtam szabadulni tőle. Így Fischer Annie interpretációjának árnyékában, ennel a megszólaltatásnál első-sorban a tartalmi s technikai minőség olyanfajta más-milyenségére reagálok, amely számomra nem tudott megnyerővé válni. Abból a szempontból éreztem egysíkúnak ezt a szonáta-előadást, hogy megfogalmazásában az indulatos, bárdolatlan, vaskosnak tetsző, lázadó beethoveni hang dominált, poétikus emelkedettség nélkül. Technikai szempontból pedig eléggé nagyvonalú

megoldásokat hallottunk néhány-szor, amennyiben a precíz, csiszoltan pergő, avagy a melléütések nélküli zongorázást kérjük számon. Természetesen a művészi előadásnak ez az a pontja, amelyről szívesen megfeledekzem, ha egyébként az lenyűgöző.

A másik kései óriasmű, Beethoven Asz-dúr Szonáta Op. 110 előadása már jobban magához szelődött. A lélek mélyebb rezdülései is hangot kaptak, s az utolsó tétel imponáns megvalósítása már lebilincsel. Kiemelkedő eseménynek a hangversenyen a grandiózus Brahms f-moll Szonáta Op. 5 előadása bizonyult. A művész e mű mondanivalóját bontotta ki a legsokrétűbben. A legszuggesztívebbnek is itt éreztem. A II. (Andante espressivo), s a IV. (Intermezzo Andante molto) tételét titkait, fantáziadúsan megsejtette velünk, s az egész mű karaktergazdagságával bőkezűen ajándékozta meg hallgatóságát ez az interpretálás.

Végül benyomásként Zempléni Kornél művészetét, mélytűzű, vitalitástól lobogó színekkel, feldobott nagy színfoltokkal, széles, nagy lendületű ecsetkezeléssel dolgozó, táltos álmokat vizionáló festő képeihez hasonlítani, melyek csak bizonyos távolságból nézve kapnak értelmet, életet, jelentőséget. De ha ezt a néhány távolságmérő lépést megtettük, markáns művészi élményben részesülünk.

Berényi Bogáta